

КРАТКО УПАТСТВО: КАКО ДА СЕ ПРОЦЕНАТ ВЛИЈАНИЕТО НА ВОЗДУХОТ И ТРОШОЦИТЕ ОД ЈАГЛЕНОТ

ЗОШТО ТРЕБА ДА ГО ПРОЧИТАМ ОВА КРАТКО УПАТСТВО?

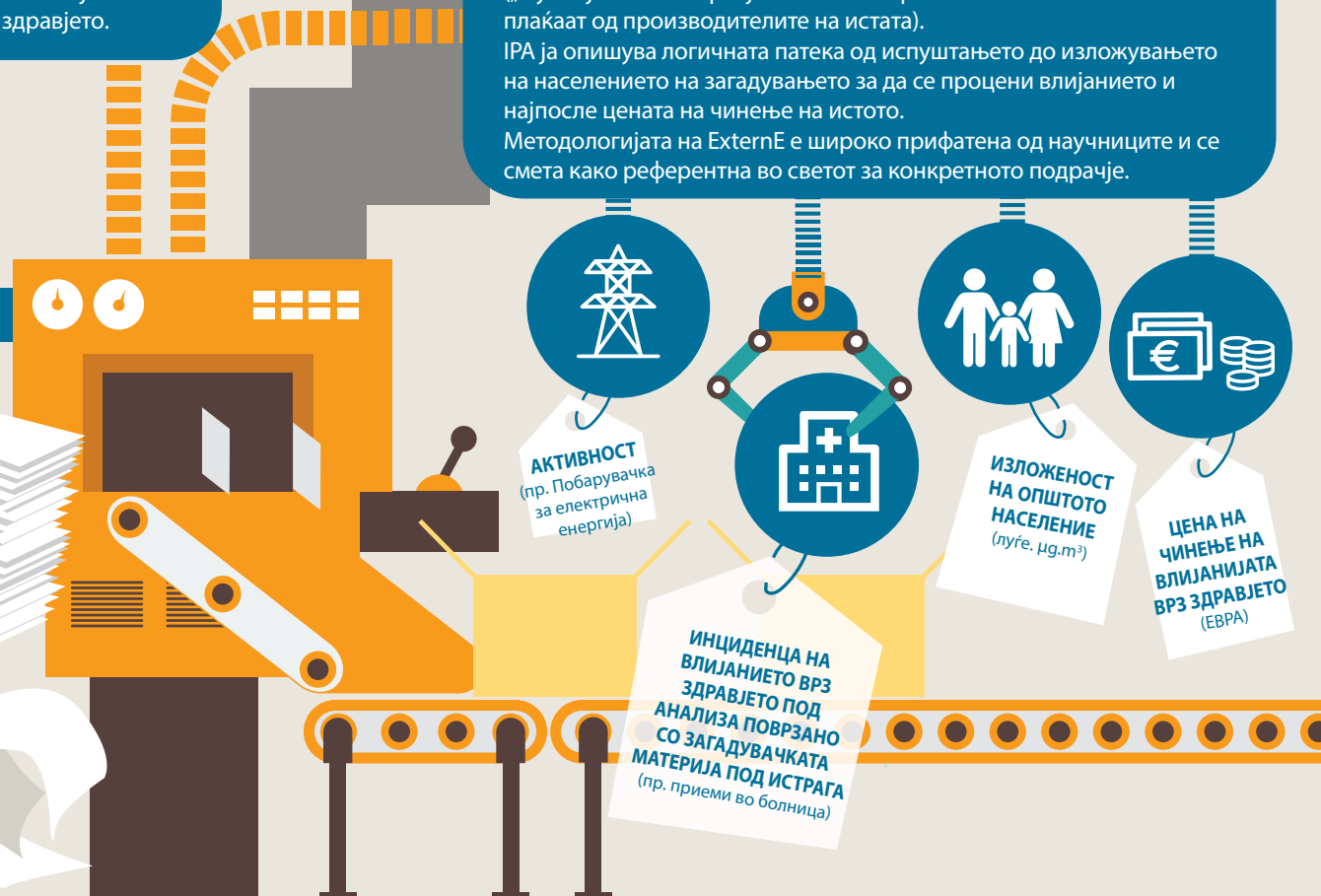
Загадувањето на воздухот му наштетува на сечие здравје, но особено на најранливите групи во општеството, вклучувајќи ги децата, бремените жени и постарите, главно поради нивната возраст или медицинска состојба. Ова кратко упатство илустрира како ние знаеме дека загадувањето на воздухот влијае врз нашето здравје и колку не чини тоа.

КАКО ЗНАМ ДЕКА ЗАГАДУВАЊЕТО НА ВОЗДУХОТ Е ЛОШО?

Научно е докажано дека загадувањето на воздухот доведува до предвремена смрт, кардиоваскуларни и респираторни болести. Светската здравствена организација (СЗО) ги координираше проверките на илјадници студии за да најде јасни докази за влијанието на загадувањето на воздухот врз здравјето.

КАКО СЕ ПРЕСМЕТУВА ВЛИЈАНИЕТО НА ЗАГАДУВАЊЕТО НА ВОЗДУХОТ ВРЗ ЗДРАВЈЕТО?

Анализата спроведена од Алијансата за здравје и животна средина (HEAL) ги квантифицира влијанијата врз здравјето и економските трошоци од испуштањата на загадувачки материји во воздухот од електроцентралите на јаглен. Оваа методологија го следи Пристапот на патека на влијание (IPA), развиен во проектот ExternE („Нуспојави на енергијата“ - штети врз општеството што не се плаќаат од производителите на истата). IPA ја опишува логичната патека од испуштањето до изложувањето на населението на загадувањето за да се процени влијанието и најпосле цената на чинење на истото. Методологијата на ExternE е широко прифатена од научниците и се смета како референтна во светот за конкретното подрачје.

ОД КАДЕ ДОАЃААТ ПОДАТОЦИТЕ?

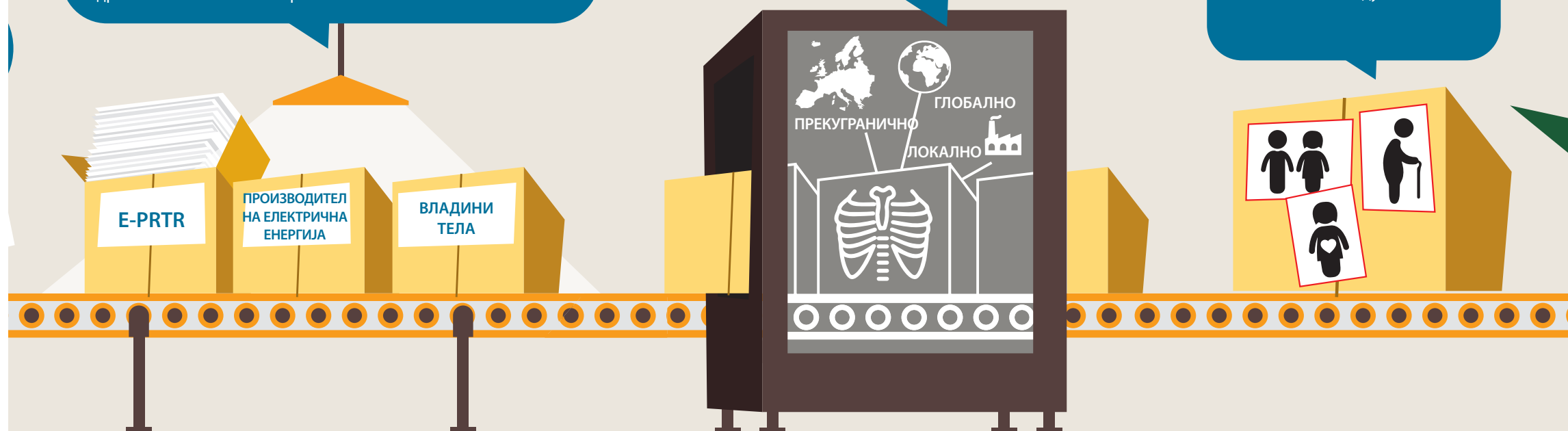
Квантификацијата на испуштањата на загадувачки материји се мерат и пријавуваат од операторот со електроцентралата на јаглен. Податоците се достапни во јавно отворена база на податоци наречена Европски регистар за испуштање и пренесување на загадувачки материји (E-PRTR). Ова е регистар присутен ширум Европа што обезбедува клучни еколошки податоци од индустриски капацитети во земјите членки на ЕУ како и во Исланд, Лихтенштајн, Норвешка, Србија и Швајцарија. За капацитети кои работат во други земји, податоци често може да се добијат директно од производителот на електрична енергија, агенцијата за заштита на животната средина или владини тела. Податоците добиени за извештајот на HEAL „Неплатената сметка за здравствена заштита – Како електроцентралите на јаглен во западен Балкан не разболуваат“ доаѓаат од изворите подолу. Овој последен извештај е дел од низа извештаи за неплатената сметка за здравствена заштита во Европа.

ШТО ПОКАЖУВААТ ПОДАТОЦИТЕ?

Загадувачките материји во воздухот може да патуваат илјадници километри и преку границите се додека загадувачките материји не се наталожат во екосистемите или белите дробови на луѓето. Затоа, и локалните и регионалните влијанија се важни. Со конкретни модели (модел на распространување и атмосферска хемија) може да пресметаме како концентрациите на загадување на воздухот во една земја се засегнати кога ќе се ослободи загаден воздух од електро центри на јаглен. Влијанијата од ослободување тони загадувачка материја од една земја врз климата на загаденост на Европа како целина се опишани во Европската програма за мониторинг и евалуација (ЕМЕР). ЕМЕР е воспоставена според Конвенцијата за далекосежно прекугранично загадување на воздухот (CLRTAP), која има за цел да ги разреши проблемите на прекугранично загадување на воздухот.

КОЈ Е ЗАСЕГНАТ?

Загадувањето на воздухот му наштетува на сечие здравје, но особено на најранливите групи во општеството вклучувајќи ги децата, бремените жени и постарите, главно поради нивната возраст или медицинска состојба. Промените на нивоата на загадување се преклопени со мапа на населението во Европа за да се опише изложеноста на општото население и изложеноста на населението под ризик што може да биде позасегнато од влошувањето на квалитетот на воздухот.

ПРЕДУПРЕДУВАЊЕ

ЗГОЛЕМЕН РИЗИК НА ВЛИЈАНИЈА ВРЗ
ЗДРАВЈЕТО ОД ИЗЛОЖЕНОСТ НА РМ

КОИ СЕ ВЛИЈАНИЈАТА ВРЗ ЗДРАВЈЕТО ВКЛУЧЕНИ ВО ПРЕСМЕТКАТА?

ЗАГАДУВАЊЕТО НА ВОЗДУХОТ МОЖЕ ДА УБИЕ

Предвремени смртни случаи—како луѓето умираат од загадување на воздухот?

Загадувањето на воздухот само по себе нема да биде вклучено во медицинските дијаграми како причина на смрт. Наместо тоа, ќе биде наведено дека лицето страдало од срцев удар или мозочен удар. Сепак, терминот „предвремена смрт“ значи дека дел од вкупните смртни случаи кај населението од природни причини треба всушност да му бидат припишани на загадувањето на воздухот. Тоа укажува дека смртта би настапила подоцна во животот ако бил подобрен квалитетот на воздухот. Клиничките експерименти покажаа како загадувачките материји во воздухот се вклучени во развојот на тешки здравствени состојби и како тие може да ги влошат постоечките состојби кај одредено лице. Најголемиот број на смртни случаи што му се припишуваат на загадувањето на воздухот се смета дека се од кардиоваскуларна болест и мозочни удари.

Загадувањето на воздухот е ризик фактор, што значи дека е веројатно дека лицето ќе умре или ќе се разболи доколку е изложено на одредено ниво на загадување на воздухот. Големи епидемиолошки студии покажаа дека за секои 10 микрограми суспендиран честички (PM), зголемувањето на смртни случаи се очекува да биде околу 6%. Исто така би се зголемила инциденцата на бронхитис од 11%, преваленцата на бронхитис кај деца од 8% итн. На пример, во Србија во 2012 година концентрациите на PM10 без 38,8 микрограми. Ова значи дека ако нивоата на PM во земјата се 38,8 микрограми годишно, 19% од смртните случаи таа година се поради загаденоста на воздухот со PM.

ДОЛГОРОЧНА

СМРТНОСТ
6,2%

СМРТНОСТ НА ДООЕНЧИЊА
4,0%

ПРЕВАЛЕНЦА
НА БРОНХИТИС
КАЈ ДЕЦА
8,0%

ИНЦИДЕНЦА НА ХРОНИЧЕН
БРОНХИТИС КАЈ ВОЗРАСНИ
11,7%

КРАТКОРОЧНО

ПРИЕМИ ВО БОЛНИЦА
(РЕСПИРАТОРНИ ПРОБЛЕМИ)
1,9%

ПРИЕМИ ВО БОЛНИЦА
(КАРДИОВАСКУЛАРНА
БОЛЕСТ)
0,9%

ДЕНОВИ СО ОГРАНИЧЕНИ
АКТИВНОСТИ
4,7%

ЗАГУБА НА РАБОТНИ ДЕНОВИ
4,6%

СИМПТОМИ НА АСТМА КАЈ
ДЕЦА АСТМАТИЧАРИ
2,8%

КАКО ДА ОДРЕДАМ ЦЕНА НА ЧИНЕЊЕ НА ОВИЕ ВЛИЈАНИЈА?

Цена на чинење е жаргонски термин, за ставање „одредена цена“ на влијанијата врз здравјето. Терминот се однесува на проценка на монетарната вредност на здравствената заштита или избегнување лошо здравје и смртен случај. Проценката се врши со множење на влијанијата врз здравјето (како што се приеми во болница за респираторни проблеми) со проценка на трошокот на тоа влијание. На пример, вредностите за проценка на здравственото влијание кај CAFÉ (цена за 2005 година) за предвремени смртни случаи се 1,09 до 2,22 милиони евра/смртен случај.

КАКО МОЖЕ ДА ГИ КОРИСТАМ ОВИЕ ИНФОРМАЦИИ?

Знаејќи колку лошиот воздух влијае врз здравјето и колку тоа го чини општеството ние: (1) гледаме кој загадува најмногу, (2) колку плаќаме со здравје за ова загадување, (3) го споредуваме ова со други здравствени итни случаи и поставуваме приоритети, и (4) ги споредуваме мерките и дејствата на политиките настојувајќи да ги намалиме концентрациите на загадувањето во воздухот.

Информациите може да се користат за да се поврземе со медицинската заедница, доносителите на политики и одлуки како и со општата јавност.

Суштината на оваа методологија се користи за да се пресметаат трошоците од загадувањето на воздухот за здравјето глобално од СЗО, ЕУ28 од Комисијата на ЕУ, ЕУ28 и Турција и западен Балкан од HEAL.

МЕДИЦИНСКА
ЗАЕДНИЦА

ДОНОСИТЕЛИ
НА ОДЛУКИ

ОПШТА
ЈАВНОСТ

**КРАТКО
УПАТСТВО**
ОД АЛИЈАНСАТА ЗА
ЗДРАВЈЕ И ЖИВОТНА
СРЕДИНА (HEAL)

ПОВЕЌЕ ИНФОРМАЦИИ:
WWW.ENV-HEALTH.ORG
КОНТАКТ:
VLATKA@ENV-HEALTH.ORG

HEAL
Promoting environmental policy
that contributes to good health